

**A mezőkovácsházi és a sarkadi járás területén a Békés megyei indikatív TOP
forráskeretén belül végrehajtandó komplex fejlesztési/felzárkóztatási program
koncepciója**

I. A komplex program megalapozása

2015 január 1-től hatályba lépett „A kedvezményezett járások besorolásáról” szóló 290/2014. (XI. 26.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R1) 2. ill 3. melléklete Békés megyében a **sarkadi és a mezőkovácsházi járásokat nevesíti komplex programmal fejlesztendő járásokként**¹.

Békés Megye Területfejlesztési 2014-2020 Programjának Stratégiai Programja (a továbbiakban: Stratégiai Program) a megye területfejlesztési koncepciójából átemelt célrendszernek megfelelően alapvető **fejlesztési elvként fogalmazza meg** - az R1-ben is szereplő - a társadalmi, gazdasági kohézió erősítésének szükségességét a **sarkadi és a mezőkovácsházi járások tekintetében**. A Stratégiai Program a fenti periférikus helyzetű területeken a következő problematikus kihívások kezelésének szükségességét sürgeti:

- **alacsony aktivitási ráta**
- **alacsony szintű képzettség**
- **periférikus helyzetű települések rossz minőségű bekötő úthálózata.**

Az R1-ben meghatározott lehatárolás és a megyei feltáró dokumentumok alapvetéseinek egyértelmű összhangját a **Békés Megyei Integrált Területi Programnak (a továbbiakban: ITP) is figyelembe kell vennie**, egy a kifejezetten a két járásra célzó komplex fejlesztési programon keresztül (a továbbiakban: Komplex Fejlesztési Program). A komplexitás megvalósulása több dimenzióval bír, egyrészt a TOP és a többi OP között (EFOP, GINOP, VP) ill. az egyes egymásra épülő TOP intézkedéseken belül.

II. A Komplex Program felépítése a mezőkovácsházi járásra

A Komplex Program fő célja, hogy Békés megye Magyarország élelmiszergazdaságának motorja, fenntartható mintatársága, a hazai megújuló agrárium szervező ereje lehessen. Ennek érdekében a megyei stratégia célul tűzte ki a szociálisan integrált gazdaságfejlesztés megvalósítását, melyhez a program minden szegmensében illeszkedik. A **Komplex Program keretében foglalkoztatásbővítést szolgáló gazdaságfejlesztési akciókat és a fenntarthatóságukat erősítő fejlesztéseket szükséges generálni és támogatni!**

A program TOP-os kiindulása az **1.1-es intézkedés keretén belül végrehajtandó 1,5 milliárd forint értékű „Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztése”** típusú projektek keretében létrejövő termelési alpinfrastruktúra beruházások, melyekhez - a megyei éléskamra szerepet erősítő - elsősorban élelmiszeripari feldolgozó kapacitásokat kiépítő VP-s projekteket és GINOP-es projekteket szükséges kapcsolni.

¹ **Komplex programmal fejlesztendő járások:** a kedvezményezett járásokon belül azok a legalacsonyabb komplex mutatóval rendelkező járások, amelyekben az ország lakónépességének 10%-a él

A fenti termelési kapacitások bővítését szolgálná ki a térségben végrehajtás alatt álló, 450 fős főként növénytermesztéssel és állattenyésztéssel foglalkozó közmunka pilot projekt (ún. BM-pilot projekt), melynek célja, hogy híd szerepet töltsön be a humánerőforrás-fejlesztésbe bevont célcsoportok munkatapasztalat-szerzése és a későbbi valós versenyipiaci körülmények között működő szociális szövetkezetek között.

A városkörnyezet vonzó üzleti környezetének erősítése a **2.1-es „Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés”** intézkedés keretén belül 1,2 milliárd forint biztosítaná egyrészt **kereskedelmi és szolgáltató terek revitalizálásával** ill. kisebb részben népességmegtartáshoz hozzájáruló fejlesztésekkel.

A gazdaságfejlesztés fent részletezett logikáját támogatná - mind TOP, VP, GINOP, BM-pilot - oldaláról a TOP **„1.3. A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés”** intézkedésének keretén belül megvalósítható útfelújítási projektek (4-5 számjegyű bel-és külterületi, ill. belterületi utak tekintetében) **700 millió forint értékben**, valamint **„3.1 Fenntartható települési közlekedésfejlesztés”** intézkedés keretén belül **500 millió forintos** lehatárolás, melyek a helyi gazdaságfejlesztés dinamizálásának fontos és megkerülhetetlen elemi termelési és értékesítési aspektusokból is².

A szerteágazó (GINOP, VP, BM-pilot) fejlesztés munkaerőigényének növekedését **TOP-ból** kísérné még az **„5.1. Foglalkoztatás-növelést célzó megyei és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok)”** is 400 millió forint értékben a foglalkoztatáshoz közvetlenül kapcsolható képzési és bérköltségek támogatásán keresztül, mely a jelenleg futó területi munkaerő-piaci információs rendszer-projekt résztvevőire és informatikai rendszerére építve, azt kibővítve valósítható meg.

A turizmusban mutatkozó gazdaságfejlesztési potenciál (foglalkoztatás-bővítés, multiplikátor növekedésösztönzés) kiaknázására **1,0 milliárd forint segíti a 1.2 „Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés”** intézkedés keretében megvalósított turisztikai projektek megvalósítását.

A komplex fejlesztés mentén felmerülhet (a járasszékhelyeken kívül Battonya, Mezőhegyes, Medgyesegyháza városokban) szociális városrehabilitációs projektek végrehajtásának szükségessége is, annak érdekében, hogy a leszakadással veszélyeztetett területeken megnyilvánuló társadalmi-gazdasági-fizikai problémák kezelésére hosszabb távon is sor kerülhessen. A **rehabilitációs projektek akcióterületei szorosan illeszkednek a Komplex Program által érintett munkaerő lakókörnyezetéhez. A fenti projektek a „4.3. Leromlott városi területek rehabilitációja”** intézkedés keretében hajthatóak végre 310 millió forint értékben.

TOP 5.2 intézkedése keretén belül végrehajtandó **„A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok”** 400 millió forint értékű **humánerőforrás fejlesztése**, mely a 2007-2013-as időszakban a térségben sikeresen megvalósított TÁMOP-programok eredményeire támaszkodik. Az elmúlt időszakban kísérleti programok zajlottak lakosság általános egészségfejlesztése, a mélyszegény családok társadalmi integrációja területén, s

² Magyarországon a közlekedésfejlesztésben jelentős különbség van az ország gazdaságilag fejlettebb és fejletlenebb térségei között. Országos vidéki átlagban 100 m²-re vetítve 32,9 km közút jut, Békés megyében mindössze 25,6 km. További gondot okoz a meglévő utak rossz állapota és az úthálózat korszerűtlensége. A kistérségi szinten a nem megfelelő közlekedési hálózat akadályozza a fejletlenebb területek és települések fejlődését, továbbá a határon átmenő tranzitforgalmat. A regionális és a helyi elérhetőség szempontjából a határ menti területeken a legrosszabb a helyzet. Általánosságban tehát kijelenthetjük, hogy a nem megfelelő műszaki állapotú és szolgáltatási szintű, illetve hálózati hiányos közlekedési infrastruktúra igen hátrányosan érinti az határrégió gazdasági és társadalmi fejlődését

jelenleg is tartanak a korszerű életvezetési módszereket elterjesztő, illetve a munkaerő-piaci igényeknek megfelelő gyakorlatorientált képzések megvalósítását célzó TÁMOP-programok³. A fenti programok sarkalatos célja, hogy a TOP-ból, és a GINOP-ból megvalósuló beruházásokhoz megfelelő minőségű munkaerőt biztosítson. A program által elérni kívánt célcsoporttagok száma mintegy nagyságrendileg 10.000 fő, ahol a célcsoport-szegmensek gyermekek, szülők, családok, tanulók, aktív és inaktív munkavállalók, munkaadók, munkaerő-piaci szervezetek, képzők, egészségügyi és szociális intézmények egyaránt lehetnek. A TOP-ban tervezett fenti program az érintett társadalmi csoportok önálló jövedelemszerzésre való képességének kialakítására és fejlesztésére, és a munkaerő-piaci hátrányok újratermelődésének megállítására koncentrál, akár a leszakadással veszélyeztetett csoportok jövedelemszerzésre való képessé tételét támogató szociális munkán keresztül. Az 5.2-es intézkedés kimeneti oldalán megjelenő kondicionált potenciális munkaerőt a TOP 1.1, VP-s és GINOP-os fejlesztések szívnák föl.

A részletezett Komplex Program eredményeinek népszerűsítése a TOP **„5.3. Helyi közösségi programok megvalósítása” helyi identitást erősítő akciók** és rendezvények keretén belül kerülnének bemutatásra - kísérőprojekteként. Az intézkedésre allokált dedikált forrás **700 millió forint**. Ezen intézkedés keretében a települési identitást erősítő, inkább kulturális jellegű akciók valósulnának meg, kiegészítve a komplex fejlesztéseket.

A fenti zömében gazdaságfejlesztési akciók mellé a komplex programmal fejlesztendő mezőkovácsházi járás társadalmi felemelkedésének támogatásához, és a járás nem városi jogállású települési gazdálkodásának stabilizálásához és a fenti települések által nyújtott alapvető közszolgáltatások színvonalának emeléséhez **800 millió forint került elkülönítésére „1.4 A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével, valamint a helyi alkalmazkodás támogatása”** intézkedések terhére.

III. A Komplex Program összefüggéseinek bemutatása

A TOP-on belüli folyamat	A TOP intézkedés neve	Az allokált összeg járásonként (millió forint)	Az intézkedés célja	Kapcsolódás, integritás
1	Helyi gazdasági infrastruktúra fejlesztése (1.1)	1 500	az élelmiszeripar üzleti alpinfrastruktúra kínálatának megteremtésének	EFOP,VP, GINOP, BM Pilot ill. ERFA 2.1, ESZA 5.1
2	Gazdaságélénkítő és népességmegtartó településfejlesztés (2.1)	1 200	A városkörnyezet vonzó üzleti környezetének erősítése	EFOP,VP, GINOP, BM Pilot ill. 1.1
3	A gazdaságfejlesztést és a munkaerő mobilitás ösztönzését szolgáló közlekedésfejlesztés (1.3)	700	a termelési kapacitások fizikai elérhetőségének javítása útfejlesztési projektekkel	VP, GINOP, BM Pilot ill. ESZA 5.2, és 5.1, és ERFA 1.1
4	Fenntartható települési közlekedésfejlesztés (3.1)	500	a termelési kapacitások fizikai elérhetőségének javítása útfejlesztési projektekkel	VP, GINOP, BM Pilot ill. ESZA 5.2, és 5.1, és ERFA 1.1
5	Foglalkoztatás-növelését célzó megyei és helyi foglalkoztatási együttműködések (paktumok) (5.1)	400	foglalkoztatáshoz közvetlenül kapcsolható képzési és bérköltségek támogatás	EFOP,VP, GINOP, BM Pilot ill. 5.2, és 1.1

³Ezek a programok egyébként jóval komplexebb programok, mint a TOP-ban megfogalmazott foglalkoztatási paktumos fejlesztések.

6	Társadalmi és környezeti szempontból fenntartható turizmusfejlesztés (1.2)	1 000	Munkahelyteremtést támogató attrakciófejlesztés	EFOP,VP, GINOP, 5.2
7	Leromlott városi területek rehabilitációja (4.3)	310	A városi területek társadalmi-gazdasági-fizikai problémáinak enyhítése	2007-2013 EFOP, ill. 20014-2020 EFOP, BM Pilot, ERFA 2.1, ESZA 5.2
8	A foglalkoztatás segítése és az életminőség javítása családbarát, munkába állást segítő intézmények, közszolgáltatások fejlesztésével (1.4)	800	Az közszolgáltatások színvonalának emelése nagyban javíthatja a települések által biztosított életkörülményeket.	EFOP,VP ill. 1.1 és 5.2, 5.3
9	A társadalmi együttműködés erősítését szolgáló helyi szintű komplex programok (5.2)	210	jövedelemszerzésre való képessé tétel mentális és fizikai oldalon, nem munkavállalással összefüggésben	2007-2013 EFOP, ill. 20014-2020 EFOP, ERFA 1.1, ERFA 4.3
10	Helyi közösségi programok megvalósítása (5.3)	210	kísérőprojekt a komplex program bemutatásán keresztül a helyi identitás erősítése	EFOP,VP, GINOP, BM Pilot ill. 5.2, és 1.1 és 5.2 és 4.3
Összesen mezőkovácsházi járás - komplex		6 830		